

DEVLETLER HUSUSİ HUKUKUNDA

Medenî Haklardan İstifade Ehliyeti ve Gaiplik

Yazan : Doçent Dr. Hikmet BELBEZ

Devletler Hususî Hukukuna ait bir çok eserlerde “hal ve ehliyet” ten ve bunlara tatbik olunacak hukuktan bahsedilmektedir(1); Hal (=état, status), bir insanın mensup olduğu aile ve cemiyet içindeki durumunu gösteren, aile ve cemiyet içinde ifa edebileceği rolü tayin eden hukukî durumu vücuda getiren vasıf ve münasebetlerin heyeti mecmuası olarak tarif edilmektedir(2). Hali tayin eden vasıfların bir kısmı insanın “medenî haline” taallük eder; evlilik, bekârlık, nesebin sahih veya gayri sahih olması ve ilâh. gibi. Bunun yanında bir kimsenin “siyasî haline” müteallik münasebetler de bahse konu olabilir; uyrukluk, yerli veya yabancı olmak, mülteci olmak itibariyle ayrı bir hukukî duruma sahip bulunmak gibi. Hal; derece, sınıf, kast, ırk veya dine dayanan ayrılıklar gibi içtimaî farklara müstenit de olabilir. Hali tayin eden vasıf ve münasebetlerden bazıları hukukî ehliyetsizliğe meydan verebilir; yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, iflâs gibi. Bir insan çok kere bu vasıflardan birçoğunu nefsinde toplamış olur ki bunların bütünü onun hayattaki durumunu tayin eder.

Bizim hukuk sistemimizde “hal” diye ayrı bir varlığı olan müstakil bir hukuk müessesesi yoktur. Anglo - Sakson devletler hususî hukuku literatüründe yer alan(3) ve devletler umumî hukuku - devletler hususî hukuku tefriki gibi(4) bilhassa Fransız hukukunun bir mahsulü olan bu mefhumun bizim hukukumuzda olduğu gibi alınmasına sebep ve lüzum yoktur. Bizim hukuk sistemimizde bir kimsenin “hali” ancak taallük ettiği hukuk münasebeti içinde bahse konu olur.

(1) Meselâ, M. R. Seviğ, I, s. 387 vdd; A. K. Yörük, IV, s.9 vdd.

(2) M. R. Seviğ, I, s. 356; A. K. Yörük, IV, s. 9.

(3) Krş. Cheshire, s. 207 vdd.; Schmitthoff, s. 267 vdd.

(4) Devletler hususî hukukunun, Devletler umumî hukukunun bir kolu olmayıp, dahili, yani milli bir hukuk olduğu kanaatindeyiz. Ötedenberi devletler hususî hukukunun milletlerarası bir mahiyet taşıdığını iddia edegelen Niboyet dahi eserinin son tabında bu görüşten ayrılmıştır. Bak: Niboyet, Cours de d. i. p., 1947

“Ehliyete” gelince; hukuk sistemimiz iki çeşit ehliyet tanıır: medenî haklardan istifade ehliyeti ve medenî hakları kullanma ehliyeti.

Bu yazımızda medenî haklardan istifade ehliyetinden doğan kanun ihtilâflarından bahsedilecektir.

I.

1. Medenî haklardan istifade ehliyeti, hak süjesi, şahsiyet olmak, haklara ve vazifelere sahip bulunmak demektir(5). Medenî Kanunumuzun bu hususa taallûk eden 8 nci maddesi, devletler hususî hukuku bakımından da ehemmiyeti olan bir hüküm koymuştur; bu hüküm biri müsbet, diğeri menfi olmak üzere iki esas ihtiva eder :

“Her şahıs medenî haklardan istifade eder. Binaenaleyh kanun dairesinde haklara ve vecibelere ehil olmakta herkes müsavidir”.

Bunun ifade ettiği mâna şudur : Her insan hukuken bir şahıs, bir şahsiyettir ve medenî haklardan istifade ehliyetine sahiptir. Bu, ifade-nin müsbet tarafıdır. İnsan olan herkes, bu sıfatla, hukuk nizamının çizdiği sınırlar içinde, eşit haklara ve vecibelere sahiptir.

Fakat bu maddede aynı zamanda şu esas da ifade edilmiştir: Bir insanın medenî haklardan istifade edemeyeceğini düşünmek Türk yargıcı için imkânsızdır. Türk yargıcı hiç bir zaman bir insana bu hak ve ehliyeti tanımayan yabancı bir hukuk nizamını tatbik edemez. Bunun için âmme intizamı müessesesine dayanmağa da hacet yoktur(6). Kölelik, medenî ve mnevî ölüm gibi müesseselerin Türkiye’de tanınmasına imkân yoktur. Bir kimse kendi memleketinde köle olsa dahi, Türkiye’de bir şahsiyet, yani hür ve müstakil bir şahıstır. Türkiye’de bir kimse medenî haklardan ve onları kullanmaktan kısmen olsun feragat ve hürriyetini ferag edemeyeceği gibi kanuna veya adabı umumiyeye mugayir surette takyid dahi edemez(7). Buna aykırı olan yabancı bir hukuk nazarı itibara alınmaz.

Bu esas bugün bütün medenî devletlerin hukuk nizamlarında cari-dir. Bunun içindir ki medenî haklardan istifade ehliyetiyle ilgili mesele-lerde kanunlar ihtilâfı o kadar fazla bahse konu olmaz. Ancak, muayyen hukukî bir olayın vukuu anında bir kimse mevcut mudur, değil midir; yani hukukî neticeler doğuracak olan bir olay meydana geldiği zaman bir kimse şahsiyet iktisap etmiş midir, etmemiş midir; veyahut şahsiyeti

(5) H. C. Oğuzoğlu, Medeni Hukuk, I, 2 nci bası, 1949, s. 205.

(6) A. F. Schnitzer, IPR, I, s. 238.

(7) MK. m. 23.

sona ermiş midir, ermemiş midir; meseleleri ortaya çıkabilir ki bu bakımdan muhtelif hukuk sistemleri arasında farklar bulunacağından, kanunlar ihtilâfı meseleleri de ortaya çıkabilir.

Bütün bu hallerde şahsın statüsü, ki bizim hukuk sistemimizin kabul etmiş olduğu esasa göre, o şahsın *millî hukuku* tatbik olunur.

2. Bazı müellifler (8) medenî haklardan istifade ehliyetinde şöyle bir ayırma yapmaktadırlar:

a) Umumî ehliyet : Bununla bir şahsın, bu sıfatla olan ve yukarıdanberi izaha çalıştığımız hukukî durumu kastedilmektedir.

b) Hususî ehliyet: bu da muayyen haklar elde edebilmek veya muayyen hukukî vazifeler ve vecibeler yüklenebilmek hususundaki ehliyettir.

Birinci halde, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, şahsın statüsüne bakılacak, yani ikametgâh hukuku veya bizde olduğu gibi millî hukuku tatbik olunacaktır. Hususî ehliyet, yani muayyen bir hak elde edebilmek ve meselâ veli veya vâsi olabilmek, mirasçı olmak, yabancı bulunmak itibariyle vatandaşlara nazaran farklı haklara sahip olmak ve meselâ bir gayrimenkul iktisap edememek vs.. için ise , hangi hukuk münasebeti bahse konu ise, ona tatbik olunacak hukuka, yani *lex causae*'ye bakmak icabedecektir (9) (10). Bu hallerde de şahsın statüsünün tatbik edilmesi sayısız amme intizamı meselelerinin ortaya çıkmasına sebep olur (11) ve esasen dikkat edilecek olursa , burada muayyen hak ve vecibelere sahip olmaktan ziyade iktisap edebilme ehliyetinin tahditleri mevzuu bahstir.

3. Medenî haklardan istifade ehliyeti bahsinde devletler hususi hukuku bakımından ehemmiyetli olan cihetin, şahsiyetin başlangıç ve sonunun tayin olduğuna yukarıda işaret etmiştik.

Şahsiyet doğumla başlar, ölümle sona erer (12). Bu bakımdan devletlerin hukuk sistemleri arasında farklar bulunabilir. Bazı devletlere göre hukuken mevcut olabilmek için doğumun tamamlanmış ve çocu-

(8) Meselâ, *M. R. Seviğ*, I, s. 390; *Nussbaum*, s. 113/114.

(9) Aksi fikirde *M. R. Seviğ*, I; s. 390.

(10) Meselâ Türkiye'de yabancıların gayrimenkul edinebilip edinmeyecekleri millî kanunlarına değil, Türk hukukuna göre tayin olunur. Nitekim yabancılar köylerde gayrimenkul edinmeyecekleri gibi (Köy Kanunu m. 87) Türk gemisinin payına da sahip olamazlar (DTK. m. 1459).

(11) *Gutzwiller*, s. 1626.

(12) MK. m. 27 fk. 1.

dir.

ğün sağ olarak dünyaya gelmiş olması yeter; Almanya (13), İsviçre (14) ve bizde (15) olduğu gibi. Buna mukabil Fransız hukukunda çocuğun sağ olarak dünyaya gelmiş olması yetmez; onun *vivant ve viable*, yani hem canlı, hem de yaşayabilecek bir durumda olması, hayatiyeti bulunması icabetmektedir(16). İspanyol hukukuna göre de çocuğun şahsiyet iktisap edebilmesi için doğumdan sonra yirmi dört saat yaşaması şarttır(17).

4. Cenine = nasciturus'a gelince : Bizim hukukumuzda göre, çocuk "sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü andan itibaren medenî haklardan istifade eder"(18). Bazı hukuk nizamları ise bunu medenî haklardan istifade ehliyeti saymamaktadırlar(19). Bunun içindir ki ceninin hakları ne münasebetle mevzu bahis olursa, mesele, o hukuk münasebetine tatbik olunacak hukuka, yani *lex causae*'ye göre tetkik olunur. Meselâ, cenin miras hakkından istifade edebilir mi? Buna miras statüsünün; cenine karşı müessir fiil işlenmesi halinde ana cenin adına tazminat istiyebilir mi? Buna da haksız fiilin işlendiği yerin hukukunun, yani *lex delicti commissi*'nin cevap vereceği kabul edilmektedir (20).

Bizim hukuk sistemimize göre, cenin sağ doğmak şartıyla medenî haklardan istifade edeceğine göre, sağ doğmadıkça miras hakları mevzu bahis olmayacağı gibi, kendisine karşı müessir fiil işlenen ana, kendisi için umumî hükümler dairesinde her zaman maddî ve mânevî tazminat talep edebilirse de, ayrıca cenin adına da böyle bir talepte bulunamayacaktır.

5. Şahsiyet ölümle nihayet bulur. Bunda bütün medenî devletler birleşmişlerdir. Daha önce de işaret edildiği gibi, medenî veya mânevî ölüm bugün için artık mevzu bahis değildir ve böyle bir esas kabul etmiş bulunan yabancı bir hukuk nizamını tatbika imkân yoktur(21).

(13) ALMK. m. 1. Krş. *Ennecerus-Nipperdey*. I. s. 233 vdd.

(14) İMK. m. 31.

(15) MK. m. 27.

(16) C.c. m. 725, 2.

(17) C.c. m. 30. Krş. *Wolff*, PIL., s. 279/80.

(18) MK. m. 27 fk. 2.

(19) Meselâ Almanya. Krş. *Wolff*, IPR., s. 58; *Caemmerer*, s. 353. Farklı bir kanaat için bak, *Ennecerus-Nipperdey*, I, s. 235.

(20) *Wolff*, IPR., s. 58.

(21) Bununla beraber, ceza ile mahkûmiyet neticesi mânevî ölüm ile, bir mezhebe sülûk ve bir manastıra intisap suretiyle medenî haklardan istifade ehliyetinden mahrumiyet arasında fark gözeterek birinci hali reddetmekle beraber, millî kanunun tatbiki neticesi ikinci hali tanıyan memleketler mevcuttur; Almanya gibi. Krş. *Gutzwiller*, s. 59; *Caemmerer*, 2. 353.

II.

1. Şahsiyet üzerinde ölüm gibi müessir olan ve ölümle sıkı sıkıya ilgisi bulunan bir müessese mevcuttur: *Gaiplik*. Bu müessese son dünya harbinden sonra tatbikatta bilhassa büyük bir ehemmiyet kazanmıştır.

Gaiplik bütün devletlerin hukuk sistemleri tarafından aynen kabul edilmiş bir müessese değildir. Fransa(22) ve İsviçre'de(23) olduğu gibi bizde de bir kimsenin *gaipliğine* karar verilebilir(24). Almanya'da ise, Avusturya(25) ve 1941 denberi İtalya'da(26) olduğu gibi, bir kimsenin *ölümüne* karar verilir, daha doğrusu muayyen bir tarihte ölmüş olduğu hükmen tespit olunur(27). Common law memleketlerinde ise ne biri, ne de ötekisi yoktur. İngiliz ve Amerikan tatbikatında, kendisinden 7 sene müddetle ses seda çıkmıyan bir kimse gerçi ölmüş sayılabilir; fakat bu umumî değildir. Gaipliği hangi mesele dolayısıyla bahse konu ise, bu karine yalnız o mesele bakımından kabul edilmektedir(28).

2. Gaiplik kararından maksat, şüpheli ve mütereddit duruma son vermektir. Gaiplik kararı gaibin yok olduğunu, öldüğünü tespit etmez, binaenaleyh o kimsenin şahsiyetine hiç bir suretle son vermez; bilfarz gaipliğine karar verilen kimse bir başka memlekette hayatta ise, medenî haklardan istifade ehliyetine tam olarak sahip olmakta devam eder ve yapacağı bütün muameleler hüküm ifade eder. Gaiplik kararı sadece aksinin ispatı her zaman caiz ve kaabil olan bir karine koyar. Fakat bu karar ehemmiyetli bir takım neticeler meydana getirir: O kimse ölmüş gibi telâkki olunur ve bu cihet yargıcın bildirmesiyle nüfus kütüğüne geçirilir. Ölümüne bağlı haklar, tıpkı gaibin ölümü gerçekleşmiş gibi, kullanılabilir; binaenaleyh miras hukuku hükümleri tatbike geçer. Şu kadar ki terekeye el koyanların gaibin (veya daha yakın bir hak sahibinin) tekrar meydana çıkması ihtimaline karşı bir teminat göstermeleri lâzımdır (29). Ortada belli mirasçılar yoksa terekeye bir kayyım tayin olunur(30). Bizim hukukumuzda göre evlilik, gaiplik kararının verilmesiyle

(22) C. c. m. 112/113. Krş. *Frey*, s. 62 vdd.

(23) İMK. m. 35-38; 550. Krş. *Ursprung*, s. 54 vdd; *Frey*, s. 72 vdd.

(24) MK. m. 31-34; 530.

(25) Esasları Medenî Kanunla tespit edilmiş bulunmakla beraber sonradan bu mevzuda müteaddit kanunlar da çıkarılmıştır. Krş. *Frey*, s. 45 vdd.

(26) 1941 tarihli MK. m. 48-73. Krş. *Frey*, s. 53 vdd.

(27) AİMK. § 1348-51; 6 Temmuz 1938 tarihli Kanun.

(28) *Rabel*, I, s. 164.

(29) MK. m. 526.

(30) MK. m. 377.

kendiliğinden ortadan kalkmaz; yargıcın bunun için ayrı bir karar vermesi ve bu suretle evliliği hükmen fesih etmesi lâzımdır(31).

3. Gaiplik kararının şart ve hükümleri de şahsın statüsüne, yani bize göre gaibin millî hukukuna göre tayin olunur(32). Gaiplik şahsiyetin sona ermesiyle sıkı sıkıya alâkalı bir müessese olduğundan, bunun da medenî haklardan istifade ehliyeti ve medenî hakları kullanma ehliyeti gibi millî hukuka tabi olması yerinde bir neticedir(33). Diğer taraftan gaiplik en ehemmiyetli tesir ve neticelerini miras ve aile hukuku meselelerinde(34) gösterdiğinden, bunlar ise kaide olarak şahsın statüsüne bağlı olduklarından, gaiplikte de aynı esasın kabul edilmesi, bu bakımdan da isabetlidir.

4. Gaiplik kararında asıl ehemmiyetli mesele, hangi hukukun tatbik olunacağından ziyade, bu kararı vermeğe salâhiyetli mahkemenin hangi mahkeme olacağı meselesidir.

a) Türkler bakımından Medenî Kanunumuzun 31 inci maddesi bu meseleyi çözmüştür: Bir Türk hakkında ancak bir Türk mahkemesi gaiplik kararı verebilir.

MK. m. 31 fk. 2 ve 3: "Salâhiyettar hâkim, gaibin Türkiye'deki son ikametgâhı hâkimidir.

Eğer gaip Türkiye'de asla ikamet etmemiş ise, nüfus sicilinde mukayyet bulunmuş ve bu kayıt yok ise, pederinin mukayyet olduğu mahallin hkimidir".

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuzun 18 inci ve 537 nci ve müteakip maddeleri de bunu teyid etmektedir: HUMK. m. 18 e göre, Türkiye'de ikametgâhı bulunmayan Türk tebaası Türkiye'de sakin değilse, ahkâmı şahsiye noktasından Türkiye'deki son ikametgâhı mahkemesine ve bulunmadığı halde Ankara mahkemesine tabidir. HUMK. m. 540 gereğince de "ahkâmı şahsiye" veya "aile hukukuna" ait bir dâvaya müte-dair olmak üzere Türkiye dışında verilen kararlar, Türkiyede infaz edilemeyecektir.

(31) MK. m. 94.

(32) Gaibin millî hukuku yerine miras statüsünü tatbik etmek isteyenler de vardır. Fakat gaiplik kararı yalnız miras münasebetleri üzerinde müessir olmaz. Aile hukuku bakımından da neticeler tevliid ettiği gibi meselâ bir kimseye vermiş olduğu vekâlet de sona erer. Krş. *Schnitzer*, IPR., I, s. 261. *Lex causae*'nin nazarı itibara alınması da teklif edilmiştir (*Zitelmann, v. Bar*). Bunun mahzurları için bak: *Schnitzer*, IPR., I, s. 261; *Frankenstein*, I, s. 381/83; *Nussbaum*, s. 117.

(33) *Schnitzer*, IPR., I, s. 261.

(34) *Schnitzer*, aynı yerde.

Bütün bu hükümler Türkler hakkında gaiplik kararı vermek salâhiyetinin Türk mahkemelerine inhisar ettirildiğini göstermektedir.

Buna rağmen yabancı bir devlet mahkemesinden bu yolda bir karar verilirse, bu karar o memleket sınırları içinde muteber sayılsa bile, o memleket yargı yetkisini haiz olmaması itibariyle, böyle bir kararın o memleket dışında hükmü olmayacaktır.

Bununla beraber bir Türk gaibin yabancı memleketlerde bulunan mallarının muhafazası için o memleket mahkemelerinin tedbirler ittihaz etmeleri mümkündür (35). Ancak bunun gaiplik kararı ile ilgisi olmayacağı tabiidir.

b) Yabancılar gelince: Mevzuatımızda bu hususta bir sarahat yoktur. Türkiye’de yabancılar hakkında gaiplik kararı verilebilir verilemeyeceği meselesini, yabancının millî hukukunun bizim mahkemeleri salâhiyetli kılıp kılmadığına ve yabancının mirasçılarının bulunup bulunmadığına göre cevaplandırmak lâzım gelecektir.

aa) Gaipliği mevzuu bahis yabancının millî hukuku gaiplik hususunda bir karar vermek salâhiyetini millî mahkemelere inhisar ettirmemiş, bu salâhiyeti yabancı devletlerin mahkemelerine de tanımış olursa: Bu takdirde böyle bir dâvanın Türk mahkemelerinde görülebilmesi, 23 Şubat 1330 tarihli Muvakkat Kanununun 4 üncü maddesinde yazılı şartların tahakkukuna bağlıdır. Buna göre, böyle bir dâvaya Türk mahkemelerinde bakılabilmesi, tarafların birriza müracaatına, bir Türk vatandaşının alâkadar bulunmasına veya Türk mahkemelerinde görülmekte olan bir dâvaya müteferri bulunmasına mütevakkıftır. Buna göre meselâ mirasçılar arasında bir Türk bulunursa, müracaatı üzerine Türk mahkemeleri o yabancı hakkında gaiplik kararı verebileceklerdir (36). “Tarafların” rızaları ile müracaat etmeleri haline gelince, taraflardan biri esasen gaip olduğuna göre, yalnız birinin, meselâ gaip yabancının eşinin veya mirasçılarının herhangi birinin (37) mahkemeye başvurmuş olmasını kâfi görmelidir. Hukuk sistemimize göre bütün bu hallerde Türk mahkemelerinin yargı yetkisinin mevcut olduğunu kabul etmek lâzımdır. Muvakkat Kanununun 4 üncü maddesinde derpiş olunan bu haller dışında ise, gaibin Türkiye’de servetinin, meselâ gayrimenkullerinin bu-

(35) *M. R. Seviş*, I, s. 399.

(36) Alâkâhlar “hakları ölüme muallâk olan kimseler” dir, (MK. m. 31). Bi-naenaleyh bunların dışında kalan kimselere, meselâ alacaklıların mahkemeye müracaat hakkı tanınmamıştır.

(37) Bak dipnot 36.

lunmasının(38) Türk mahkemelerinin yargı yetkisini tesis bakımından bir irtibat sebebi olabileceğini zannetmiyoruz. Gaiplik kararı verilmesi takdirinde gayrimenkullerin mirasçılara intikali gerçi Türk hukukuna göre olacaktır. Ancak gaiplik kararının verilmesi ayrı, mirasın intikali ayrı birer meseledir.

Gaibin millî hukuku mahkemelerimizin yargı yetkisini kabul etmiş bulunduğuna göre, bütün bu hallerde verilecek gaiplik kararı, her tarafta tanınacak ve gaipliğin bütün neticelerini tevlid edecek olan umumî ve şümulü bir karar mahiyetinde olacaktır.

bb) Gaipliği mevzuu bahis yabancının millî hukuku, gaiplik hususunda bir karar verebilmek salâhiyetini, bizde olduğu gibi, millî mahkemelere hasretmiş ve binaenaleyh bizim mahkemelerimizi yetkili kılmamış olursa: bu takdirde böyle bir yabancı hakkında Türkiye'de gaiplik kararı verilememesi asıldır.

Böyle bir halde Türk mahkemelerinin bir yabancı hakkında gaiplik kararı verebilmesini, o yabancının Türkiye'de mallarının bulunması ve fakat mirasçılarının bulunmaması, yani mallarının metrûk kalması haline inhisar ettirmek zarurî olacaktır.

Uzun müddettenberi gaip olup malları ortada kalan bir yabancının bu malları hakkında mahkemelerimizin muhafaza tedbirleri alabilecekleri ve meselâ kayyım tayin edebilecekleri tabiidir(39). Gaibin menfaati, mallarının muhafaza edilmesini; şayet varsa, mirasçılarının menfaati de bu mallardan mahrum kalmamalarını icabettirir. Bu mülâhazalar aynen yabancılar için de bahse konudur. Bu itibarla yabancıların mallarının muhafazası için de kayyım tayini zarurîdir. Diğer taraftan, memleketin umumî servetinin bir cüzünü teşkil etmeleri itibariyle, kime ait olursa olsun, malların metrûk kalmamasında âmmenin de menfaati vardır. Ancak bu gibi malları ilânihaye muhafaza ve idare etmesi de devletten beklenemez. Bunun içindir ki hayat ve mematı belli olmıyan ve malları on senedenberi mahkeme marifetiyle idare edilen yahut mallarının bu suretle idaresi on seneden aşağı olmakla beraber yüz yaşını ikmal etmiş bulunan kimsenin gaipliğine, hazinenin talebi üzerine hüküm olunabileceği, Medenî Kanunumuzun 530 uncu maddesi iktizasındandır. Bu hükmün yabancılar hakkında da tatbikine bir mâni göremiyoruz. Nitekim bu görüşü Yargıtay İkinci Hukuk Dairesinin 21.3.1946 tarih ve 6519 esas, 1363 karar sayılı kararı da teyid etmektedir.

(38) Prof. M. R. Seviğ, I, s. 399 bunu da bir irtibat sebebi olarak kabul etmektedir.

(39) MK. m. 377 fk. 1, 5333, fk. 3.

Yalnız şurası muhakkaktır ki böyle bir karar, gaipliğin bütün hükümlerini intaç eden umumî ve şâmil bir karar olmayıp, sadece Türkiye'deki malların intikali bakımından hüküm ifade edecek olan bir karar olacaktır.

Medenî Kanununun 530 uncu maddesinin tatbiki suretiyle, mirasçısı bulunmayan bir yabancı hakkında gaiplik kararı verilmesi halinde, o gaip yabancının Türkiye'de bulunan gayrimenkulleri Türk hukukuna tabi olacağından, bunlar hazineye intikal edecektir.

Menkul mallarına gelince: yabancının millî hukukuna göre, bilâ varis ölenlerin malları o kimsenin tabi olduğu devlet hazinesine mirasçı olarak intikal ederse, o yabancının menkul malları tabi olduğu devlete intikal edecektir. Fakat şayet mallar yabancının tabi olduğu devlet hazinesine sahipsiz mal olarak intikal ediyorsa, o devlet hâkimiyet hakkına dayanarak tesahüp edeceğinden, o yabancının Türkiye'deki menkul malları da yine Türk hazinesine intikal edecektir(40).

BİBLİYOGRAFYA :

H. Belbez, Devletler hususî hukukuna ait iki Yargıtay kararı (MK. m. 530 ve yabancılardan miras), Ankara Barosu Dergisi, Şubat 1949, s. 49 vdd.

Canemmerer, Internationales Personenrecht, in Rechtsvergleichendes Handwörterbuch, cild 4.

Cheshire, Private International Law, 2. bası, 1938.

Enneccerus-Nipperdey, Lehrbuch des Bürgerlichen Rechts, cild 1, 1931.

Frankenstein, Internationales Privatrecht (Grenzrecht), 4 cild, 1926-35.

Frey, Die Rechtstellung des Verschollenen, Historische und rechtsvergleichende Darstellung mit besonderer Berücksichtigung der schweizerischen Lehre, 1948, (Dissertation Zürich).

Gautschi, Über die Verschollenerklärung von Ausländern in der Schweiz, SJZ. (13) s. 257 vdd.

Gutzwiller, Internationalprivatrecht, in Stammler's Encyklopädie, 1930, s. 1517 vdd.

Niboyet, Traité de droit international privé 1938.

Niboyet, Cours de droit international privé, 1947.

Nussabum, Deutsches Internationales Privatrecht, Unter besonderer Berücksichtigung des österreichischen und schweizerischen Rechts, 1932.

H. C. Oğuzoğlu, Medeni Hukuk, 1949.

E. Rabel, The Conflict of Laws, A Comparative Study, I, 1945.

Schmitthoff, A Textbook of the English Conflict of Laws (Private International Law), 1945.

A. E. Schnitzer, Handbuch des Internationalen Privatrechts, 2 cild, 1944.

M. R. Seviğ, Devletler Hususî Hukuku, 1 inci cild 2 inci bası 1947, 2 inci cild 1943.

Ursprung, Verschollenheits- und Todeserklärung, rechtsvergleichend dargestellt,

(40) Yargıtay 2 nci Hukuk Dairesinin 24.5.1945 tarih ve 2503 esas, 2793 karar sayılı kararı.

unter spezieller Berücksichtigung des schweizerischen Zivilgesetzbuches, 1918 (Dissertation Lausanne).

Walker, Internationales Privatrecht, 3. bası, 1924.

Werner, Zur Frage der Verschollenerklärung von Ausländern in der Schweiz, SJZ. (20) s. 285.

Wieland, Zum Verhältnis zwischen Theorie und Praxis in der schweizerischen Rechtsprechung (Verschollenenverfahren über Ausländer und Verantwortlichkeitsklage gegen die Mitglieder des Verwaltungsrates einer Aktiengesellschaft aus Art. 674 OR), SJZ. (15) s. 109.

Wolff, Internationales Privatrecht, 1933.

Wolff, Private International Law, 1945.

A. K. Yörük, Devletler Hususi Hukuku, 4 cild.